

er wortel, anderen vertrokken na een jaar of wat weer, met stille trom. De toeristenindustrie bloeit als nooit tevoren. Er werden recreatieparken aangelegd, Breezand 1 en 2 genoemd. Momenteel is men bezig met de bouw van Prinsenhof. Het oude dorp is er niet mooier op geworden. Het mooiste plekje is rond de Nederlandse Hervormde kerk: de bejaardenhuisjes met het plantsoentje ervoor, pensio

De Wete

(gedaan aan de leden van de Heemkundige Kring Walcheren)

je van de jaren dertig, z'n mooie huisjes met de appel- en perenbomen ervoor... en de rus

28e jaargang nummer 2

april 1999

Jan Hekhuis Wz.

'Opsporing verzocht'

Een langdurige zoektocht naar een Amerikaanse vlieger

Wanneer je een rechte lijn trekt van Zuidoost-Engeland – met de daar destijds talrijke geallieerde luchtmachtbases – naar de Duitse industriegebieden, dan zal die lijn over Zeeland lopen. Op sommige prachtige zonnige dagen in de jaren 1943 en '44, waarbij de hemel blauw en helder had moeten zijn, was die dichtgetrokken door ontelbare condensstrepen van vele honderden zware bommenwerpers die richting Duitsland vlogen en weer terug. Over het algemeen vlogen ze hoog over, vaak begeleid door jachtvliegtuigen die, wanneer ze hun taak hadden vervuld, nog wel eens laagvliegend terug wilden komen om de Duitsers de stuipen op het lijf te jagen.

Vooraf de Lockheed Lightnings (P-38's) van de Amerikaanse 20th Fighter Group (US 8th Army Air Force) hebben, vanaf hun basis King's Cliffe in East Anglia (vlak

aan de kust, even ten noorden van Cambridge) in de periode januari - juli 1944 in Noord-Frankrijk, België en Zuid-Nederland grote successen geboekt.

Deze onorthodoxe wijze van oorlogvoeren werd in die tijd de specialiteit van de 20th Fighter Group. In de weken voorafgaande aan de landing in Normandië zouden deze vliegers, die de bijnaam 'locobusters' verwierven, continu voor chaos blijven zorgen op Belgische, Nederlandse en Franse spoorlijnen, stations, rangeerterreinen en wegen. De Duitse transporten wisten zich geen moment meer veilig.

Zwarte negatieven

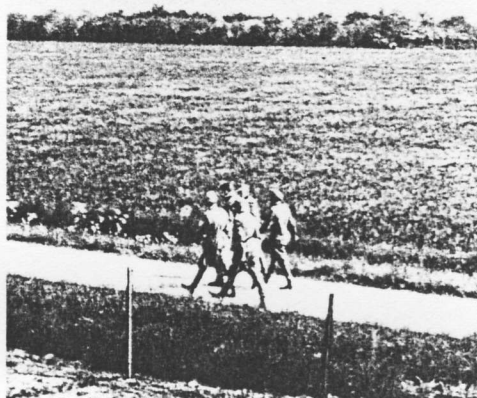
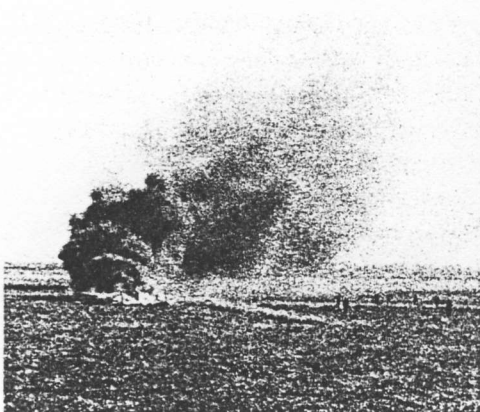
Nadat mijn vader in 1976 was overleden, kreeg ik de beschikking over een aantal negatieven van foto's die hij tijdens de oorlog maakte, waaronder een drietal vrijwel zwarte negatieven. Na een aantal uren

experimenteren in de donkere kamer leverde dat toch enige aanvaardbare plaatjes op. Een ervan toont een mogelijk Amerikaanse vlieger die door een Duitse patrouille wordt weggevoerd. Op de achtergrond een brandend vliegtuigwrak. De foto's waren door mijn vader stiekem gemaakt vanuit het slaapkamerraam van

de woning van onze bedrijfsleider, Johannes Minnaard, aan de Tweede Weg in de Oud-Sint-Jooslandpolder. De kwaliteit van de foto's is slecht. Oud, overjarig filmmateriaal en zelfgemaakte chemicaliën waarmee de oorspronkelijke negatieven waren ontwikkeld, bleken geen waarborg voor kwaliteit. Helaas.

De neergekomen Amerikaanse vlieger wordt door de Duitsers weggevoerd. Op de achtergrond het brandende wrak van de Lockheed Lightning.

De woning stond aan de rand van een boomgaard, tussen de Eerste en Tweede Weg in. Zelf woonden we midden in de boomgaard. Ik herinner me nog dat het vliegtuig met brandende motor laag over de boomgaard vloog en direct erachter op vlak bouwland zijn noodlanding maakte. Het toestel was een 'tweestaartige' Lockheed Lightning. Toen de Duitsers hun belangstelling voor de resten van het vliegtuigwrak hadden verloren, heb ik daar als jongetje wel 'souvenirs' verzameld: opengebarsten, ontplofte 20 mm-mitrailleurkogels, plakken gesmolten aluminium en andere kleinigheden.

In 1984 kwamen er toch vragen bij me op. Wie zou die vlieger zijn geweest? Zou hij nog leven? Zo ja, zou hij het op prijs stellen die foto's te krijgen?

Luchtvaartarcheologen

Voor mij bleven het aanvankelijk slechts vragen maar voor andere mensen vormen dergelijke raadsels een boeiende uitdaging. Een grote groep 'luchtvaartarcheologen' houdt zich tot op de dag van vandaag bezig met een tijdrovende hobby. Zij zoeken uit welke vliegtuigen waar zijn neergekomen en wat er met de bemanningen is gebeurd. Andere vragen zijn of alle stoffelijke resten zijn geborgen en of nabestaanden voldoende zijn geïnformeerd.

Een collega van mij, Co Maarschalkerveerd uit Purmerend, bleek zo'n hobbyist te zijn. In het personeelsblad van het bedrijf waar we beiden werkten, had hij een oproep voor foto's en informatie geplaatst. Dat bracht ons bij elkaar en vormde tevens het begin van een zeer langdurige operatie 'Opsporing verzocht', waaraan ook tal van anderen hun medewerking hebben verleend. Alleen al in de

eerste paar jaar schreef Co Maarschalkerveerd veertig brieven aan tal van instanties in de Verenigde Staten en Engeland. Hij heeft hiermee geweldig werk gedaan en de eer komt hem volledig toe!

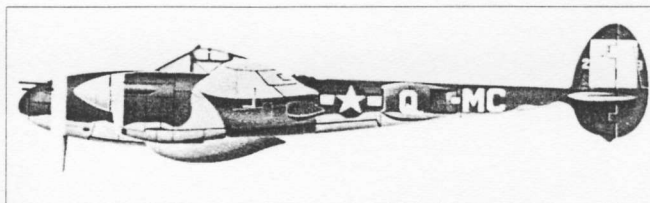
Voor er met enig succes gezocht kon worden, moest eerst worden vastgesteld wanneer de foto's waren genomen. Ik dacht aan voorjaar 1943. Dit baseerde ik op het onkruid in de berm van de weg en het ontbreken van zogenaamde Rommelasperges in het land waar het toestel zijn noodlanding maakte.

Informatie

Kolonel A.P. de Jong van de Koninklijke Luchtmacht hielp ons snel uit de droom: voorjaar 1943 waren er geen Lockheed Lightnings actief in West-Europa. Het moest dus voorjaar 1944 zijn. Daarbij gaf hij de volgende gegevens door: '25 mei 1944, 08.30 P38J 20 FG 55 FSq. Vlieger 2e Lt. Peter A. Boele. De P38's escorteerden B17's op een raid naar Brussel en zochten op de terugweg verkeersdoelen op, onder andere in Zeeland. Het was helder weer. Door zijn squadrongenoten werd hij het laatst gezien in de buurt van Vlissingen met een motor in brand. De machine kwam oost van Middelburg neer. Ook bij Wemeldinge is een P38 van de 20th FG neergestort, getroffen door Flak.'

Hoewel de gegevens niet geheel juist bleken te zijn, leek het er wel op dat 25 mei 1944 de juiste datum moet zijn geweest. Verder spitwerk, onder andere bij het Department of the Air Force in de VS, bracht verslagen van de 20th FG van die dag boven water. Daaruit bleek dat de drie squadrons van deze Amerikaanse Fighter Group, het 55ste, 77ste en 79ste, die dag eerst tot taak hadden zware bommenwer-

pers ('heavies') te escorteren naar Amiens, Noord-Frankrijk. Daarna waren ze teruggekeerd om, zeer laag vliegend op boomtophoogte, transportroutes van de Duitsers te saboteren. Het verslag van die dag meldt een imponerende lijst getroffen Duitse doelen, maar er is wel een prijs voor betaald.

Boven: Een Lockheed Lightning (P-38) in de uitmonstering van het 79 Fighter Squadron van de 20e Fighter Group (het squadron van Harry J. Watson).

Links: Lt. Harry J. Watson.

Het verslag meldt daarover: 'Drie van onze jongens keerden niet terug vandaag. Lt. Peter A. Boele (55th) werd het laatst waargenomen in de buurt van Vlissingen met een brandende motor. Lt. Marion F. Bench (79th) werd getroffen door een 20 mm granaat tijdens duikvluchten boven de Zeeuwse eilanden. Zijn toestel stortte neer en explodeerde. Lt. Harry J. Watson (79th) werd voor het laatst boven België gezien, toen zijn vlucht zeer laag vliegend, aanvallen uitvoerde. Over zijn lot is verder niets bekend.'

Dit werd bevestigd door David C. Knight, geschiedschrijver van de 20th Fighter Historical Group in Engeland, die er nog aan toevoegde dat luitenant Bench is begraven op het Ardennes Military Cemetery. De gegevens over Boele en Watson vond hij minder duidelijk en hij schrijft daarover: 'Het lijkt vast te staan dat Boele (hij vloog

die dag de P-38-J-15-LO 42-104395 KI-T) in zee stortte en zijn naam komt voor op de "Wall of the Missing" te Cambridge, Engeland. Voorts heb ik het MACR (Missing Air Crew Report) van Lt. Watson (hij vloog P-38-10-LO 42-679 29 MC-R "Bob Cat II"). Het rapport vermeldt dat hij voor het laatst werd gezien om 9.30 uur toen de 79th Yel-

low Flight omlaag kwam om doelen nabij Bergen op Zoom aan te vallen. Geen van zijn squadrongenoten zag hem neerstorten, maar hij was er niet meer bij toen ze via Zuid-Beveland verder vlogen.'

Een brief aan Bob Riemensnider (voorzitter van Eastern States van de 20th FG Association en 'up there' met Watson op 25 mei 1944 boven België en Zeeland) leverde de volgende reactie op: 'Ik heb wat onderzoek gedaan met als resultaat dat – als de datum 25 mei 1944 juist is – de vlieger die de noodlanding maakte, vrijwel zeker Harry J. Watson van het 79th squadron was.'

Inmiddels kwam van Piet Brouwer uit Wateringen een bericht waarin ook een gedeelte uit het hierboven vermelde verslag van de 20th FG van 25 mei 1944 was opgenomen. 'Maar,' zo voegde hij eraan

toe: 'verder vermelden de annalen van de 20th FG dat Watson krijgsgevangen werd gemaakt en naar Stalag Luft I "Barth" (dat is ten noordoosten van Rostock, aan de Oostzeekust) werd overgebracht. Hij overleefde de oorlog en keerde naar de Verenigde Staten terug.'

Zekerheid

De naspeuringen wezen na enige tijd (in maart 1987) met vrij grote mate van waarschijnlijkheid uit dat Watson de vlieger op de foto's was. Maar volledige zekerheid was er nog niet. Over het neerstorten van Bench die dag bestond geen twijfel, maar het ontbreken van enige zekerheid omtrent Boele zorgde nog voor de nodige onduidelijkheid.

Inmiddels reageerde ook Hans Tuynman uit Middelburg (van de Documentatiegroep Walcheren). Hij liet weten: 'In het archief van de gemeente Nieuw- en Sint Joosland (nu Middelburg) is niets terug te vinden omtrent de noodlanding van de Lightning op 25 mei 1944. Gesprekken met de plaatselijke bewoners komen neer op het volgende. Het vliegtuig is, volgens ooggetuigen, in de voormiddag omstreeks 11 uur terechtgekomen op het land van ene Houterman, vlak achter de boomgaard aldaar, gelegen aan de Boomdijk. Vlakbij woonde een zekere Braat, die meteen naar het toestel is gelopen en een praatje heeft gemaakt met de enige inzittende, die ongedeerd uit het vliegtuig was gestapt. Braat bood de piloot aan hem te laten onderduiken, maar deze weigerde dat beslist. Hij wilde niemand in gevaar brengen en verbrandde toen enkele papieren die hij in een zak op zijn dij had zitten. Kort daarna arriveerde een Duitse patrouille die de piloot gevangen nam en afvoerde.'

Mijn moeder, die ik dat verslag liet lezen en die zich tot dusver over deze zaak niets concreet had kunnen herinneren, bevestigde dit verhaal. 'I'm a free man,' zou Watson hebben gezegd, daarmee aangevend dat hij vrijgezel was.

Naspeuringen door René Hoebeke uit Arnhem, eind 1995 in het archief van de voormalige gemeente Nieuw- en Sint Joosland, brachten overigens wél een melding van de gemeentelijke commandant van de Luchtbeschermingsdienst, C. van Nimwegen, aan het licht. In zijn *Berichtgeving oorlogshandelingen* van 26 mei 1944, gericht aan 'den Directeur-Generaal van Politie, Hoofdafdeling Luchtbescherming te Nijmegen', laat hij weten: 'In aansluiting op telefonische mededeling van gister deel ik U mede, dat op Donderdag 25 mei 1944 ± 9.45 uur één brandend vijandelijk vliegtuig, n.l. 1 éénpersoonsjager "Lightning", in de Oud-Sint Jooslandpolder, in de onmiddellijke nabijheid van het bedrijf van den heer C.C. Brakman, Boomdijk 3, alhier, is neergekomen. De inzittende piloot is aan de Duitse autoriteiten overgeleverd, terwijl het terrein door Duitse militairen is afgezet om onbevoegden op behoorlijken afstand te houden. De betrokken Duitse instanties zijn van een en ander in kennis gesteld. Ongelukken hebben niet plaats gehad, terwijl geen benzine van reservingsvoorraad is gebruikt.'

Een kennis in de Verenigde Staten was inmiddels ook aan het werk gegaan. Eind april 1987 kregen we van hem het volgende bericht: 'Via verschillende contacten, onder andere NBC-TV en Washington, heb ik veel ontdekt over Harry J. Watson, behalve zijn huidige adres. Contact gehad met de USAF Historical Society, de geschiedschrijver van zijn unit, de Director

of the Air Force Museum. We hebben zelfs de naam van de Duitser die hem heeft ondervraagd: Hans Scharf, die nu in Zuid-Californië woont. We kennen nu het squadron-logboek, hebben citaten van vliegers die hem neer zagen gaan, zijn vlucht die dag (Yellow Four), serienummer, enz. Tevens hadden we contact met een andere vlieger, die in hetzelfde krijgsgevangenenkamp zat maar die zich Watson niet herinnert. Helaas bleef Watson niet in contact met zijn vliegersgroep na de oorlog.'

Een week later, op 7 mei 1987, liet hij ons weten: 'Het spijt me je te moeten berichten dat Harry J. Watson op 21 juli 1976 is overleden.' Met de hulp van een collega van hem bij NBC-TV had de Veterans Administration hun bestand op alle Watson-vermeldingen doorzocht en daarmee dit droeve nieuws ontdekt.

De puzzel opgelost

Op een gegeven moment, toen we het laatstbekende adres van Harry J. Watson te weten waren gekomen, is Co Maarschalkerweerd brieven gaan schrijven 'aan de huidige bewoner van dit pand'. Dat had succes en verdere inspanningen leverden uiteindelijk contact op met de weduwe van Watson die, hoewel ze aan de hand van de foto's geen positieve identificatie durfde te geven, toch zeer dankbaar was voor het vele werk dat in Nederland door een aantal voor haar volstrekt onbekende mensen was verricht.

Op 24 april 1988 schreef zij aan Co Maarschalkerweerd: 'Ik vind het moeilijk mijn reactie op dit alles en in het bijzonder op de foto's te beschrijven. Ik vind het heel jammer dat mijn echtgenoot deze foto's niet meer kan zien. Hij zou zeer verbaasd

zijn geweest en hij zou bijzonder graag hierover met u gecorrespondeerd hebben. Hij bracht een jaar door in verschillende krijgsgevangenenkampen. Na zijn bevrijding keerde hij terug naar de Verenigde Staten, waar we in juni 1945 trouwden. Ik had u graag op de hoogte gebracht van details betreffende die dag (dat de foto's

De plek waar de Lockheed Lightning op 25 mei 1944 een noodlanding maakte. In het midden van de Oud-Sint-Jooslandpolder, net ten noordoosten van de Tweede Weg.

worden genomen), maar helaas herinner ik me weinig meer van hetgeen mijn echtgenoot erover vertelde. Hoewel we er uitgebreid over gesproken hebben na zijn terugkeer, zijn de herinneringen eraan door de jaren naar de achtergrond verdwenen.' Tot zover mevrouw Elaine Watson.

De absolute zekerheid dat we met Watson de juiste vlieger hadden, kwam ten slotte weer vijf jaar later, in december 1993. Co Maarschalkerweerd schreef me het volgende: 'Via een lid van onze Luchtmacht-

documentatie Groep ontving ik via ons maandorgaan bijgaande informatie (een kopie van de "Angabe Gefangennahme"). Het was inderdaad Harry J. Watson Jr.! Nu, na (geloof ik) bijna acht jaar is er dan een eind gekomen aan de speurtocht. Het was dus toch geen luitenant Boele, noch luitenant Bench. De eerste moet nog

voor zijn noodlanding op Walcheren, een Messerschmidt Me-109 als "beschadigd" toegewezen gekregen. Hij vloog die dag in P-38 42-68073 MC-C.' (Dit nummer komt overigens niet overeen met het nummer dat in het Missing Air Crew Report over Watson is vermeld.) Wat ons betreft kan het dossier-Watson nu

Formular Nr. 100/1000000		Nur für den Dienstgebrauch!	
J		KUJ 1219	
Angaben über Gefangennahme oder Bergung von feindlichen Luftwaffenangehörigen			
Meldung wird erstattet durch:	Verteiler:	Dulag-Luft Weizlar Eingang: 11.10.1944 F. I. g. Kdo. Belgien, Nordfrankreich, Lothringen, Ta. Leba Amtswertstelle West (über Kgl. Auffangstelle)	
Dienststelle: Fl. Pl. Kdo.	F. I. g. Kdo. Belgien		
Ort: Wocandrecht	Amtswertstelle West		
Zeit: 25.5.1944.	(über Kgl. Auffangstelle)		
B e t r. Abschluss } einer Lightning am 25.5.44 um 9.55 Uhr. ~~an~~ } ~~bei~~ } bei Milwelande / 8 km. südostw. Middelburg.			
Personalien des Angehörigen der feindlichen Luftwaffe			
Esnamenname („Surname“ „Last Name“)		W a t s o n J r.	
Vorname („Christian Names“ „First Names“)		H. J. (Harry James)	
Dienstrang („Rank“)		Sec./Lt.	
Dienstnummer („Service-Number“ „Serial“)		0 - 0758257 20.Ftr.Grp./79.Ftr.Sqdn	
Nationalität (RAF, RCAF, RNZAF, RAAF, Rhodesier, Pole, usw.— USA Air Corps)		USA.	
Angaben bei Gefangennahme		Angaben bei Bergung von Toten	
Zeitpunkt der Gefangennahme		Zeitpunkt der Auffindung	
10.00 Uhr an der Absturzstelle		Ort der Auffindung	

steeds "ergens" op de bodem van de Schelde liggen, vlak voor de kust van Vlissingen. Het toestel van Bench is twee jaar geleden ontdekt bij graafwerkzaamheden nabij Kapelle-Biezellinge.' Het maandorgaan vermeldt verder nog: 'Watson was op 22 april bij het 79th Fighter Squadron, 20th Fighter Group, gekomen. Hij had 38.30 uur aan gevechtsvluchten volbracht en had op 24 mei, de dag

Het uiteindelijke bewijs. De puzzel is opgelost.

worden gesloten. En... zou met de 'schoonmaak' van de Westerschelde-bodem het wrak van de P-38 van luitenant Boele misschien uiteindelijk ook nog boven water komen?

Ernst Braat